

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ЛАТИНСКИ ЕЗИК ЗА XI КЛАС

(II ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП, ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЧАСОВЕ)

Класическото образование представлява ядрото на хуманитарното образование, а изучаването на класическите езици е неразделна и неотменна част от общата хуманитарна и езикова подготовка на учениците, което дава конкретни и общи знания за системата на езиците, историята, културата и литературата на Античността.

Важна и глобална цел на обучението по латински език и цивилизация е да се открият онези значими от практическа гледна точка знания, умения и ценностни нагласи, чието овладяване и изграждане способстват за:

- повишаването на общата и езиковата култура и комуникативната компетентност на учениците;
- придобиване на способност за изразяване, аргументиране и уместна употреба на родния език;
- придобиване на умения за успешно и ясно формулиране на родния език на мислите и чувствата съобразно с комуникативните намерения и ситуации;
- обвързване на обучението по латински език и римска цивилизация с гражданското образование, което се постига на основата на паралели и контрасти между съвременните и античните ценности и схващания, които стоят в основата на европейските;
- обвързване на обучението по латински език и римска цивилизация с влиянието и присъствието на езикови елементи, идеи и ценности в съвременните науки и общества.

За реализирането на поставените по-горе глобални задачи обучението по латински език и цивилизация ползва следния инструментариум и си поставя следните конкретни цели:

- да създаде у учениците представа за системата на латинския език (граматична и лексикална) в сравнение с родния език и с изучаваните съвременни езици;
- да развие у учениците способност за разбиране на функционирането на лингвистичните структури на латинския език;
- да създаде умения за работа с езиковия материал и за връзки между системните езикови елементи с помощта на разнообразни езикови задачи;
- да мотивира и развива у учениците способност за свързване на античния лексикален фонд с този на родния език и изучаваните съвременни езици, включително и във връзка с научната терминология и най-често употребяваната лексика в различни сфери на обществения живот и в академичния и публицистичния стил;
- да създаде умения за четене, разбиране и превод на текстове на латински език (адаптирани и/или оригинални) с помощта на справочна литература (онлайн ресурси, електронни речници, граматика, помощни материали и помагала, коментирани издания и др.);
- да създаде умения и да мотивира желание у учениците да дискутират и коментират антични свидетелства (в превод, адаптирани или в оригинал), третиращи културноисторически, литературни и философски теми, на основата на които учениците да отчленяват общото от различното между античните и съвременните схващания и ценностни нагласи.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЛАТИНСКИ ЕЗИК И ЦИВИЛИЗАЦИЯ В КРАЯ НА XI КЛАС

Таблица с декомпозирани стандарти

ЧЕТЕНЕ	ПРЕВОД	КОМЕНТАР
<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да сравнява български преводи на латински (адаптирани или кратки несложни оригинални) текстове; • да разпознава специфики на синтактичната структура на сложните изречения в латински текст; • да разпознава връзките между частите на сложното изречение включително и с помощта на справочни материали (онлайн ресурси, речници, таблици, учебници и др.) и да определя съответните падежи; • да разбира съществената информация от кохерентни кратки (адаптирани или несложни оригинални) текстове; • да открива ключовите думи и изрази в текстове, свързани с изучаваните тематични области; • да открива конкретна информация в кохерентни кратки (адаптирани или несложни оригинални) текстове; • да познава и разбира значението на често употребявани латински изрази, съкращения и сентенции, свързани с предвидените в учебното съдържание езикови и културноисторически теми; • да допълва смисъла на изречения или адаптиран текст на базата на подадена и/или налична информация. 	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да превежда правилно изучените наклонения и времена на глаголи от латински на български и от български на латински език (в устна или писмена форма); • да познава особеностите и начините за предаване на български език на специфичните синтактични функции на падежите в латинския език (в устна или писмена форма); • да превежда сложни изречения от латински на български и от български на латински език с помощта на илюстративен материал към тях, на речник и на учебни помагала чрез анализ на частите на речта и на изречението (устно и/или писмено); • да образува словоформи и синтактични конструкции по зададена информация в контекста на изречението. 	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да открива и анализира специфичните синтактични функции на падежите в сложни изречения и текст включително с помощта на справочни материали (онлайн ресурси, таблици, учебници и учебни помагала); • да анализира различията и особеностите в структурата на латинския текст в сравнение с родния и други съвременни езици; • да прави морфологичен и синтактичен анализ на текст включително с помощта на справочни материали (онлайн ресурси, таблици, учебници и учебни помагала); • да коментира употребата и значението на различни латински сентенции, изрази и съкращения в различни области на съвременния ежедневен живот, в които те се използват; • да коментира значението на латински кратък текст (адаптиран или несложен оригинален) с оглед на културноисторическата тематика, предвидена в учебното съдържание; • да коментира значението и употребата на думи от латински произход в българския език, свързани с предвидените в учебното съдържание езикови и културноисторически теми.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Тематични области	Очаквани резултати (компетентности) по трите основни умения: четене, превод, коментар	Нови знания
<p>Латински език:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спрежение на глагол; • Депонентни и неправилни глаголи; • Специфични синтактични функции на падежите; • Думи с латински произход в българския език, свързани с предвидените в учебното съдържание тематични области. <p>Културноисторически и литературни теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Власт и институции в древен Рим – царски период, устройство на римската република, империя; • Римска литература – Гай Юлий Цезар, „Записки за галската война“ (Цезар като историческа личност и като автор, съдържание, основни специфики на коментарния жанр и извороведско значение). 	<p>ЧЕТЕНЕ Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да разбира специфичните синтактични функции на падежите включително с помощта на български преводи и на справочни материали (онлайн ресурси, учебници, учебни помагала); • да извлича съществена или конкретна информация от кратки кохерентни адаптирани/несложни оригинални текстове; • да открива ключовите думи и изрази в текстове, свързани с изучаваните тематични области; • да разпознава и допълва информацията в сложни изречения и/или по-дълъг адаптиран текст. <p>ПРЕВОД Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да познава и използва различните начини на предаване на български език на специфичните синтактични функции на падежите в латинския език; • да сравнява и оценява по-големи по обем адаптирани или неадаптирани с неголяма трудност латински текстове с техни български преводи; • да превежда правилно от латински на български и/или от български на латински език изучените глаголи; • да превежда сложни изречения от латински 	<p>Език:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спрежение на глагола във времената от перфектната основа в конюктив (перфект и плусквамперфект) в деятелен и страдателен залог; • Спрежение на спомагателния глагол <i>sum</i> и на <i>possum</i> във времената от перфектната основа на изявително и подчинително наклонение; • Понятието „депонентен глагол“; • Спрежение на неправилни глаголи (<i>fero, eo, volo, nolo, malo</i>); • Специфични синтактични функции на падежите (<i>accusativus extensivus temporis et loci, accusativus duplex; genitivus possessivus, genitivus characteristicus, genitivus qualitatis, genitivus partitivus, genitivus quantitatis, genitivus memoriae, genitivus pretii, genitivus criminis; dativus possessivus, dativus auctoris, dativus duplex; ablativus separationis, ablativus originis, ablativus qualitatis, ablativus auctoris, ablativus comparationis, ablativus limitationis, ablativus copiae, ablativus sociativus</i>); • Значение и употреба на думи от латински произход в българския език, свързани с предвидените в учебното съдържание тематични области.

	<p>на български и от български на латински език с помощта на справочни материали (онлайн ресурси, речници, учебници и учебни помагала).</p> <p>КОМЕНТАР Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да коментира от граматическа гледна точка специфичните синтактични употреби на падежите в сложни изречения и/или подълги по обем кохерентни текстове с помощта на справочни материали (онлайн ресурси, таблици, учебници и др.); • да разбира и анализира различията в структурите на изреченията в латинския и родния език на базата на превод; • да коментира контекста на употреба на латински съкращения, изрази, сентенции и думи от латински произход в българския език; • да коментира отделни изречения и/или адаптирани текстове според предвидената в учебното съдържание културноисторическа тематика. 	<p>ЛЕКСИКА <i>Включват се основни лексикални единици по предвидените от програмата тематични области.</i></p> <p>Културноисторически теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Примерни понятия: <i>pontifex maximus, plebs, comitia, cursus honorum, magistratus, homo novus, senatus, imperium</i>; • Латински сентенции, изрази и съкращения, свързани с представените в учебното съдържание културноисторически теми.
--	--	--

ПОДХОДИ И МЕТОДИ В ОБУЧЕНИЕТО

Различните граматични единици и допълнителните културноисторически теми през целия курс на обучението по латински език и цивилизация се преподават не с теоретична перспектива, а от перспектива на практическото им приложение в работата с езиковия материал или текст и в съответствие с изместването на фокуса и поставянето на ученика в центъра на образователния процес, в който учителят изпълнява ролята на модератор, а учениците изпълняват заданията си по-често в екип, отколкото индивидуално. Урочните единици се представят с илюстративен материал, приложения към текст, онлайн ресурси и мултимедийни презентации. В методиката на преподаването на латински език се прилагат и методи на преподаване на съвременните езици, включително и обратен превод от български на латински, както и разговорни елементи.

През II гимназиален етап (XI и XII клас) центърът на работата се поставя върху приложението на представените и усвоени граматични единици в четенето, превода и коментара на текст (оригинален или адаптиран) включително с помощта на онлайн и електронни и мултимедийни ресурси. Фокусът е поставен върху развиването на способност у учениците да работят с езиковия материал и върху упражняването на отделните граматични единици и разбирането на връзките между тях. Интегрираното изграждане на трите езикови умения е с акцент върху коментара (граматически и културноисторически).

Дискутираните и подложени на коментар изречения и/или текстове в II гимназиален етап на обучението по латински език третират културологични, литературни и/или философски теми, както и основни ценностни понятия от значимост за гражданското образование на учениците, които се преподават в сравнителна перспектива към съвременния свят и общество. Учениците опознават националната култура в контекста на европейската, както и развитието на идеите и демократичните ценности през призмата на античния фундамент.

ИЗВЪНКЛАСНИ ДЕЙНОСТИ

За допълване на представените културноисторически теми учениците може да посещават Националния археологически музей, Националния исторически музей и други обекти в и извън гр. София, театрални постановки или прожекции на филми на антична тематика. Важен елемент за постигане на целите на обучението по класически езици и антична цивилизация е съвместната работа на учителите и преподавателите от Катедрата по класическа филология на СУ „Св. Климент Охридски“. Преподавателите от Катедрата по класическа филология подпомагат образователния процес, като изнасят лекции, свързани с тематиката на включените в програмата културноисторически въпроси. Част от извънкласните дейности включва и допълнителни занимания по латински език и четене на текст с цел подготовката на ученици за участия в международните състезания по превод от латински език (напр. Цицероновия конкурс в Арпино, Овидиевия конкурс в Сулмона и Хорациевия конкурс във Веноза, Италия), както и за обезпечаване на двустранното сътрудничество с Академия Вивариум новум, Рим, Италия.

МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

С по-задълбоченото навлизане в текстовете на антична тематика и с представянето и интерпретирането на идеи, ценности и схващания обучението по латински език в XI клас прави връзка с изучавания материал в профилираното обучение по история и цивилизация, български език и литература и философия и помага на учениците да виждат общото и различното в римското и съвременните общества.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на предмета в XI клас –72 часа

За нови знания	до 40%	ок. 28 часа
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	до 55%	ок. 40 часа
За контрол и оценка	до 5%	ок. 4 часа

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки за учебен срок в:	XI клас
Входно равнище	1 оценка
Писмено / устно изпитване	минимум 1 оценка
Класна работа	1 оценка